

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **A.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. V., advokátkou v K., proti žalovaným **1/ P.**, so sídlom v B., IČO: X., zastúpenej advokátskou kanceláriou L., so sídlom v B., IČO: X., za ktorú koná JUDr. M., advokát a konateľ, **2/ P.**, so sídlom v B., IČO: X., zastúpenej advokátskou kanceláriou P., so sídlom v P., IČO: X., **o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 12 C 120/2002, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 8. marca 2013 sp. zn. 4 Co 133/2012, 4 Co 140/2012, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a.**

Žalovaným náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prešov uznesením z 24. mája 2011 č.k. 12 C 120/2002-595 uložil žalobkyňi, aby v lehote 10 dní od doručenia uznesenia zaplatila súdny poplatok vo výške 1.061,50 Eur, za odvolanie proti rozsudku, vyrubený podľa pol. č. 7b písm. b/ Sadzobníka súdnych poplatkov, i s poučením o jeho vymáhaní v prípade jeho nezaplatenia.

Proti tomuto uzneseniu podala žalobkyňa odvolanie, v ktorom zdôraznila, že jej predchádzajúcej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov súd nevyhovел z dôvodu nepreukázania svojho príjmu, teraz jej však bola rozsudkom súdu uložená tiež povinnosť zaplatiť žalovaným náhradu trov konania vo výške 25.000 Eur, čo vzhľadom na jej momentálnu finančnú situáciu odôvodňuje jej oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu. Preto žiada uznesenie o uložení jej poplatkovej povinnosti za odvolanie zrušiť a priznať jej oslobodenie od súdnych poplatkov.

Krajský súd v Prešove uznesením z 8. marca 2013 sp. zn. 4Co 133/2012, 4 Co 140,2012 nepriznal žalobkyni oslobodenie od súdnych poplatkov, potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa z 24. mája 2011 č.k. 12 C 120/2002-595, ktorým bola žalobkyni uložená poplatková povinnosť za odvolanie a odmietol ako oneskorene podané odvolanie žalobkyne proti uzneseniu súdu prvého stupňa z 8. júna 2011 č.k. 12 C 120/2002-601, ktorým bolo priznané svedočné svedkyni Ing. S.. Výrok, ktorým nepriznal žalobkyni oslobodenie od súdnych poplatkov odôvodnil tým, že z predloženého potvrdenia o sociálnych a majetkových pomeroch vyplýva, že od času predchádzajúceho rozhodovania o návrhu žalobkyne o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov nedošlo k zmene jej pomerov odôvodňujúcich priznať jej požadované oslobodenie. Žalobkyňa je naďalej vedená ako samostatne zárobkovo činná osoba a jej príjem predstavuje sumu 700 Eur. S poukazom na ustanovenie § 138 ods. 1, 2 v spojení s § 211 ods. 1, 2 O.s.p. jej preto oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal. Uznesenie o poplatkovej povinnosti potom s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správne potvrdil.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie len do výroku, ktorým jej odvolací súd nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Navrhla v tejto časti napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Namietala, že tým, že o jej návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov rozhodol krajský súd ako súd odvolací, jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), pretože takýmto postupom jej bolo znemožnené podať proti takémuto rozhodnutiu odvolanie.

Žalovaní vyjadrenie k dovolaniu nepodali.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či sú splnené procesné predpoklady pre to, aby bolo možné preskúmať napadnuté rozhodnutie z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Dovolací súd preskúmal opodstatnenosť dovolania voči napadnutému uzneseniu len v rozsahu, v ktorom bolo toto uznesenie napadnuté, t.j. vo výroku, ktorým odvolací súd nepriznal žalobkyni oslobodenie od súdnych poplatkov.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p., dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 239 ods. 1 O.s.p., dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodol o veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. Podľa ods. 2 citovaného ustanovenia, dovolanie je tiež prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky. Podľa ods. 3 citovaného ustanovenia, ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalečnom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

V predmetnej veci dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd nepriznal žalobkyni oslobodenie od súdnych poplatkov. Takéto uznesenie nevykazuje znaky niektorého z uvedených uznesení, a preto prípustnosť dovolania z § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nemožno vyvodiť. Vzhľadom na to by prípustnosť dovolania prichádzala do úvahy len v prípade výskytu niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných

procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Žalobkyňa vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a ich existencia v dovolacom konaní nevyšla najavo.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa preto zaoberal namietanou vadou konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., že pri rozhodovaní o podanej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov bola žalobkyni postupom odvolacieho súdu odňatá možnosť pred súdom konať tým, že o jej návrhu rozhodol odvolací súd.

Podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov (napr. oprávnenie byť prítomný na pojednávaní, vyjadrovať sa k veci, navrhovať dôkazy, podať opravný prostriedok alebo vyjadrenie, v stanovenej lehote urobiť procesný úkon a pod.).

Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom, zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (porovnaj napr. III. ÚS 156/06, III. ÚS 331/04, II. ÚS 174/04). Z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94).

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústavy“), každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovoru“), každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto („každý“) domáha svojho práva na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (porovnaj III. ÚS 7/08).

Z obsahu spisu Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že dovolateľka zároveň s podaním odvolania proti uzneseniu súdu prvého stupňa ktorým jej bola uložená poplatková povinnosť za odvolanie, žiadala aj o priznanie oslobodenia od zaplatenia súdneho poplatku. Súd prvého stupňa o tomto jej návrhu (z 10. júna 2011 – pozn. dovolacieho súdu) nerozhodol ale následne (po zadovážení potrebných potvrdení o majetkových pomeroch a vrátení súdneho spisu z Ústavného súdu Slovenskej republiky) predložil spis odvolaciemu súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní proti uzneseniu súdu prvého stupňa z 8. júna 2011 č.k. 12 C 120/2002-601. Odvolací súd uznesením z 8. marca 2013 sp. zn. 4 Co 133/2012, 4 Co 140/2012 nepriznal žalobkyni oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom z jeho odôvodnenia vyplýva, že tak rozhodol na základe návrhu žalobkyne (z 10. júna 2011 – pozn. dovolacieho súdu). Takýto jeho postup bol správny.

Podľa § 138 ods. 1 O.s.p., na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd

inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Podľa § 211 ods. 1 poslednej vety O.s.p., odvolací súd rozhodne aj o návrhoch podľa § 138 ods. 1 vrátane tých, o ktorých nerozhodol súd prvého stupňa.

Ustanovenie § 138 O.s.p. neobmedzuje účastníka konania na podanie návrhu na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov celkom alebo sčasti len do meritórneho rozhodnutia súdu prvého stupňa. Takýto návrh môže účastník konania podať aj po rozhodnutí prvostupňového súdu s tým, že o tomto návrhu je oprávnený rozhodovať tento súd. Len v prípade, že o ňom nerozhodol súd prvého stupňa o ňom rozhoduje odvolací súd.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa o návrhu žalobkyne z 10. júna 2011 na oslobodenie od súdnych poplatkov nerozhodol, preto odvolací súd bol oprávnený (a povinný) o ňom rozhodovať, keďže o ňom nerozhodol súd prvého stupňa. Pre rozhodnutie odvolacieho súdu o oslobodení od súdneho poplatku pritom v predmetnom konaní nechýbal ani zákonný predpoklad pre takéto rozhodnutie – návrh, pretože aj pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov je súd viazaný návrhom účastníka (možno rozhodnúť len na návrh).

Ak teda odvolací súd na základe návrhu rozhodol o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov, keď táto povinnosť mu vyplýva priamo z ustanovenia § 211 ods. 1 O.s.p., jeho postup bol správny a nezakladá vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Keďže procesná prípustnosť dovolania žalobkyne proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov žalobkyni, nevyplýva z § 239 ani z § 237 O.s.p., dovolací súd odmietol toto jej dovolanie ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p. s tým, že žalovaným, ktorým by podľa výsledku konania vzniklo právo na náhradu trov tohto konania, žiadne trovy nevznikli.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. januára 2015

JUDr. Edita B a k o š o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Lenka Pošová